

Keravan kaupunki

LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTISUUNNITELMA 2020

Sisällys

1 Johdanto.....	3
2 Mitä on hyvinvointi	5
3 Keravan kaupungin tahtotila lasten ja nuorten asioissa	6
3.1 Keravan kaupungin strategiset tavoitteet	6
3.2 Lasten ja nuorten hyvinvoinnin visio ja arvopohja Keravalla	7
3.3 Keravan kaupunki haluaa panostaa lapsiin ja nuoriin.....	7
4 Lasten ja nuorten Kerava	8
4.1 Kerava elinympäristönä.....	8
4.2 Lapset, nuoret ja perheet Keravalla.....	9
4.2.1 Lasten syntyvyys	9
4.2.2 Maahanmuuttajat	10
4.2.3 Varhaiskasvatusikäiset lapset.....	10
4.2.4 Kouluikäiset lapset ja nuoret.....	11
4.2.5 Nuoret aikuiset.....	13
4.3 Varhainen puuttuminen varhaiskasvatuksessa	14
4.4 Oppilas- ja opiskelijahuoltopalvelut	15
4.5 Vertaissovittelufoorumi VERSO.....	16
4.6 Lapsiperheet ja lastensuojelu.....	16
5. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin kehittämiskohteet 2015–2020.....	18
5.1 Arjen hallinta.....	18
5.2 Lasten ja nuorten osallisuus.....	19
5.3 Yhdenvertaisuus.....	20
6. Suunnitelman arviointi ja seuranta	21
7 Lähteet	22
Liitteet	
1. YK:n lapsenoikeuksien sopimuksen tiivistelmä	
2. Yhteenveto kuntien palveluja ohjaavista laesta ja muista säädöksistä	
3. Keravan kaupungin lapsia ja nuoria koskevat suunnitelmat ja ohjelmat	
4. Oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukainen suunnitelma opiskeluhuollon palveluiden järjestämisestä	
5. Lastensuojelulain mukainen suunnitelma lastensuojelun järjestämisestä ja kehittämisestä	

1 Johdanto

Keravan kaupungin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma ohjaa, johtaa ja kehittää lasten ja nuorten hyvinvointia edistävää työtä. Suunnitelman tarkoituksena on antaa kuntapäätäjille ja palveluiden käytännön toteuttajille kokonaiskäsitys lasten ja nuorten kasvuoloista sekä käytössä olevista sekä tarvittavista voimavaroista. Suunnitelman sisältöä ohjaa uuden lastensuojelulain keskeiset tavoitteet sekä kunnan lasten ja nuorten palvelutarpeet.

Hyvinvointisuunnitelma on samalla Lastensuojelulain (417/2007 12§) mukainen suunnitelma lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi. Suunnitelmat opiskeluhoi- lon palveluiden järjestämisestä sekä lastensuojelun järjestämisestä ja kehittämisestä on hyvinvointisuunnitelman erillisinä liitteinä. Lain mukaan kunnanvaltuusto hyväksyy suunnitelman sekä seuraa sen toteutumista vähintään kerran valtuustokauden aika- na. Suunnitelma ohjaa konkreettisesti kunnan lapsiin ja nuoriin kohdistuvaa hyvin- vointi- ja lastensuojelupolitiikkaa. Suunnitelman kautta valtio seuraa lasten ja nuorten hyvinvointityötä ja lastensuojelun toteutumista kunnissa.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma palvelee Keravan kaupunkistrategia 2020 toteutumista ja on kiinteästi yhteydessä koko kaupungissa tehtävään hyvinvointityö- hön. Hyvinvointisuunnitelman tavoitteena on nostaa esiin keravalaisten lasten ja nuorten hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä, esittää toimenpiteitä toiminnan ja palvelujen parantamiseksi sekä seurata toimenpiteiden toteutumista ja vaikutuksia.

Lastensuojelulain 12 §:n mukaan hyvinvointisuunnitelman tulee sisältää tiedot:

1. lasten ja nuorten kasvuoloista sekä hyvinvoinnin tilasta,
2. lasten ja nuorten hyvinvointia edistävästä sekä ongelmia ehkäisevistä toimista ja palveluista,
3. lastensuojelun tarpeesta kunnassa,
4. lastensuojeluun varattavista voimavaroista,
5. lastensuojelulain mukaisten tehtävien hoitamiseksi käytettävissä olevasta las- tensuojelun palvelujärjestelmästä,
6. yhteistyön järjestämisestä eri viranomaisten sekä lapsille ja nuorille palveluja tuottavien yhteisöjen ja laitosten välillä,
7. suunnitelman toteuttamisesta ja seurannasta.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma antaa suuntaviivat lasten ja nuorten palve- luille ja turvallisen kasvuympäristön kehittämiselle Keravalla. Suunnitelma on laadittu kasvatus- ja opetustoimen, vapaa-aikatoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen kanssa

yhteistyössä. Työhön ovat osallistuneet myös Keravan nuorisovaltuuston edustajat sekä Keravan oppilaitosten oppilaskuntien edustajat.

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin toteutumista ohjaa ja seuraa ja hyvinvointisuunnitelman päivittää lasten ja nuorten hyvinvoinnin yhteistyöryhmä. Kaupunginjohtajan nimeämään ryhmään ovat kuuluneet:

Kasvatus- ja opetustoimi:

- Toimialajohtaja Tiina Larsson, pj
- Opetusjohtaja Pia Aaltonen
- Varhaiskasvatusjohtaja Vesa Joronen

Sosiaali- ja terveystoimi:

- Toimialajohtaja Erja Wiili-Peltola
- Perheneuvolan esimies Kaisa Mannermaa
- Vastuualuejohtaja Erja Rainio
- Osastonhoitaja Heli Hämäläinen

Vapaa-aikatoimi:

- Toimialajohtaja Pertti Rantanen
- Erityisasiantuntija Mia Talikka, sihteeri
- Nuorisopalvelujohtaja Jari Päckilä
- Liikuntapalvelujohtaja Päivi Valtonen

Nuorisovaltuusto:

- Karri Wickman

Tätä Keravan kaupungin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa raamittavat Valtioneuvoston hyväksymä Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2012–2015, kansallinen lapsi- ja nuorisopolitiikka, erityisesti lapsia ja nuoria koskevat lait ja muut toimintaa ohjaavat asiakirjat, Keravan kaupungin omat aiemmin laaditut lapsi- ja nuorisopoliittiset ohjelmat, kaupungin strategia, kaupungin taloussuunnitelmat sekä kaupungin palvelujen järjestämissuunnitelma.

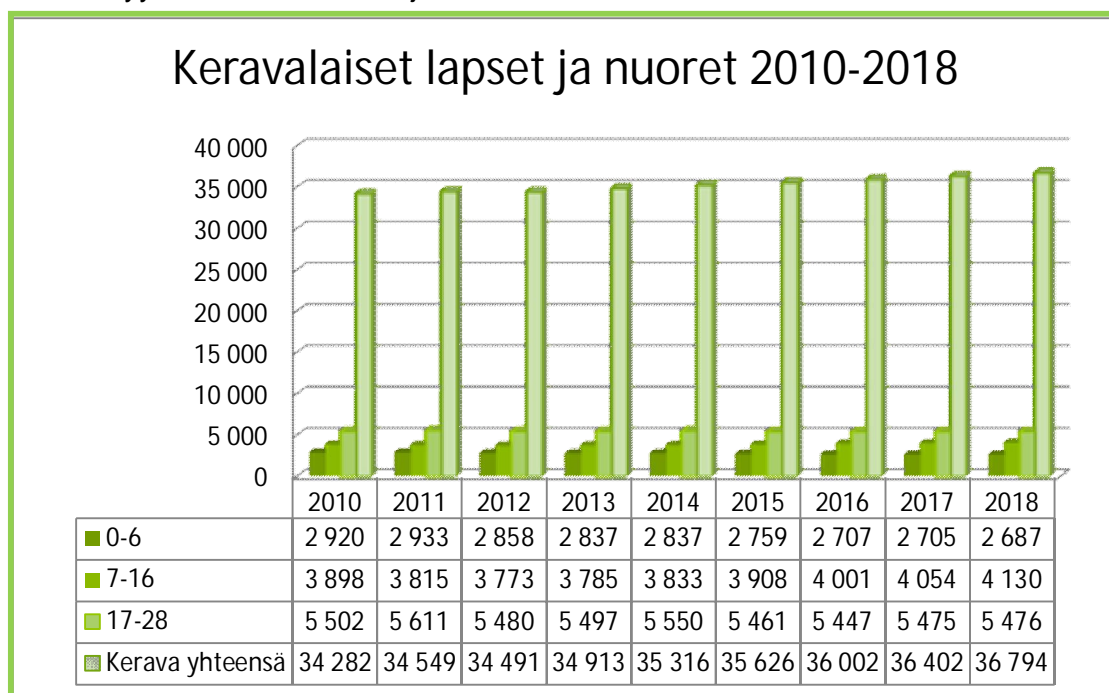
Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman laadinnassa on hyödynnetty kaupungin erilaisissa kyselyissä esiin nousseita kehittämisideoita sekä hyvinvointisuunnitelmaa laadittaessa nuorten, oppilaskuntien, hallintokuntien toimihenkilöiden sekä vanhempien pajatyöskentelyssä esille nousseita teemoja.

2 Mitä on hyvinvointi

Tasapainoinen ja mielekäs elämä mainitaan usein ihmisen tärkeimpinä elämäntavoitteina. Mielekkääseen elämään liitetään usein hyvä terveys ja hyvinvointi. Kokonaisvaltainen eli fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen hyvinvointi koostuu itselle tärkeiksi kokemista asioista. Hyvä terveys ja hyvinvointi eivät ole itsestään selviä asioita, jolloin jokaisella ihmisellä on myös tietynlaista vastuuta omasta elämästään ja hyvinvoinnistaan.

Kaupunkien ja kuntien rooli terveyden ja hyvinvoinnin edistämistyössä on tärkeä. Edistämistyötä tekevät myös erilaiset organisaatiot, projektit, järjestöt sekä verkostot. Terveiden ja hyvinvoinnin edistämistyön tavoitteena on parantaa ihmisen mahdollisuuksia oman ja ympäristönsä terveyden ja hyvinvoinnin huolehtimisessa. Kun ihmisen hyvinvointi on tasapainossa, se vaikuttaa myös yhteisöihin jossa ihminen toimii. Tätä kautta hyvinvointi ihmisten keskuudessa vaikuttaa myös koko yhteiskunnan hyvinvointiin.

Jokaisella yksilöllä on oma käsityksensä terveydestään, hyvinvoinnistaan sekä niistä tekijöistä, jotka muodostavat yksilön kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin. Kokonaisvaltaisella hyvinvoinnilla tarkoitetaan yksilön fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyä, jossa ihminen on myönteisessä vuorovaikutuksessa elinympäristönsä kanssa. Yksilön hyvinvointikäsityksen perustana on henkilökohtainen tieto omista voimavaroista, vahvuuksista ja siitä, millaiseksi ihminen missäkin elämäntilanteessa tuntee olonsa ja hyvinvointinsa. Hyvinvoinnin yksilöllisen kokemisen vuoksi yhtä ja oikeaa määritelmää tai mallia on vaikea löytää. Sen sijaan tärkeää olisi kannustaa ja rohkaista jokaista yksilöä tunnustelemaan sekä pohtimaan omaan hyvinvointiin ja elämän mielekkyyteen vaikuttavia tekijöitä.

Taulukko 1: Keravalaiset lapset ja nuoret 2010 – 2018

3 Keravan kaupungin tahtotila lasten ja nuorten asioissa

3.1 Keravan kaupungin strategiset tavoitteet

Keravan kaupungin strategiassa korostuu kuntalaislähtöisyys, rohkeus ja vastuullisuus sekä avoimuus. Lisäksi korostetaan laadukasta palvelujen järjestämistä, hyvää taloudenhoitoa, kilpailukykyisyyttä ja kuntalaisten tyytyväisyyttä.

Kerava on palvelujen järjestämisessä asettanut tavoitteekseen, että palvelujen järjestäminen on laadukasta ja Suomen tehokkainta ja että Keravalla on optimoitu asiakaslähtöinen palvelurakenne, jossa on perusteellisesti mietitty palvelujen järjestämisen näkökulmasta mitä palveluita keravalaisille tuotetaan ja millä tavalla.

Tavoitteeksi on asetettu myös, että Keravalla asuvat ja toimivat Uudenmaan tyytyväisimmät kuntalaiset. Keskeisiä tavoitteita ovat syrjäytymisen ehkäisy sekä osallisuuden ja elämänhallinnan vahvistaminen. Nuorisotakuun toteuttaminen, eläkkeellä olevien aktivointi ja kolmannen sektorin yhteistyön kehittäminen ovat ehdottomia edellytyksiä. Yhteisöllisyyttä edistetään myös tiloja aktiivisesti hyödyntämällä ja kaupunkitahtumia kehittämällä. Nuorten hyvinvoinnin ja vanhemmuuden tukeminen on keskeinen tavoite, samoin huolehtiminen Keravan kyvystä vastata kansainvälistymisen haasteisiin.

Keravan kaupunki aikoo ...

- edistää lasten ja nuorten hyvinvointia sekä ehkäistä lasten, perheiden ja nuorten ongelmia Keravalla
- edistää kaupungin eri toimialojen välistä yhteistyötä yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi
- parantaa lapsille ja nuorille suunnattuja nykyisiä palveluja kaupungissa
- luoda edellytyksiä turvalliseen lapsuuteen ja nuoruuteen
- antaa lapsille ja nuorille ja lapsiperheille enemmän mahdollisuuksia vaikuttaa kaupungin asioihin

3.2 Lasten ja nuorten hyvinvoinnin visio ja arvopohja Keravalla

Keravan kaupungin lasten ja nuorison hyvinvoinnin visio ja arvopohja on kuvattuna seuraavassa kuvassa. Keravan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on laadittu visioon ja arvopohjaan tukeutuen. Vision ja arvopohjan pohjana ovat YK:n lapsen oikeuksien sopimus, lastensuojelulaki, oppilas- ja opiskeluhoitolaki, nuorisolaki, Keravan kaupungin strategia 2020 ja vaikutteita aiemmista Keravan lapsi- ja nuorisopolittisista ohjelmista.

Kuva 1: Visio ja arvopohja

3.3 Keravan kaupunki haluaa panostaa lapsiin ja nuoriin

Keravalaisien lasten ja nuorten ja lapsiperheiden palveluja ja ympäristöä tulee kehittää ja siihen tulee panostaa tulevien vuosien aikana. Keravalaiset päättäjät haluavat, että keravalaisille lapsille ja nuorille tehdään oma hyvinvointisuunnitelma. Lasten ja nuorten oman hyvinvointisuunnitelman on tarkoitus tuoda paremmin esille lasten ja nuorten ja lapsiperheiden asemaa ja parantaa heidän hyvinvointiaan kotikaupungissa Keravalla.

Keravan kaupunki haluaa, että ...

- keravalaisille lapsille ja nuorille kehittyä hyvä itsetunto ja rohkeus olla oma itsensä
- keravalaiset lapset ja nuoret voivat luottaa tulevaisuuteen ja olla ylpeitä keravalaisuudestaan
- keravalaiset lapset ja nuoret kasvavat omasta kaupungistaan välittäviksi ja huolehtiviksi kaupunkilaisiksi

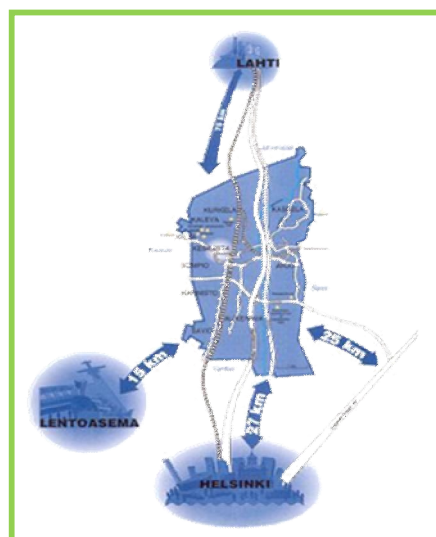
Keravan kaupunki panostaa siihen, että ...

- lapsilla ja nuorilla on oikeus olla lapsia ja nuoria
- lasten ja nuorten oma kokemus hyvinvoinnista ja turvallisuudesta otetaan huomioon
- aikuisten tehtävänä on ottaa vastuu lasten ja nuorten kasvusta ja kehityksestä
- lapsiin ja nuoriin panostamalla rakennetaan kaupungin tulevaisuutta
- lapsi- ja nuorisotyössä huomioidaan erilaisten lasten ja nuorten tarpeet

4 Lasten ja nuorten Kerava

4.1 Kerava elinympäristönä

Kerava on suomalainen keskikokoinen kaupunki Keski-Uudellamaalla, pääkaupunkiseudun pohjoispuolella, Helsingistä 27 kilometriä pohjoiseen. Kerava kuuluu pääkaupunkiseudun kehyskuntiin. Kaupungin läpi kulkee päärata ja Helsinki-Lahti rautatie, Lahden moottoritie sekä Keravanjoki, Vantaanjoen sivujoki. Rajanaapurit ovat etelässä Vantaa, lännessä Tuusula ja idässä Sipoo. Kerava muodostaa lähes yhtenäisen taajama-alueen, joka voidaan karkeasti jakaa keskustaan sekä Savioon etelässä ja Ahjoon idässä. ja väestötiheys Keravan keskustaa ympäröivät useat säteittäiset kadut, ja keskustan halki radan ali kulkee kävelykatu, jota on kutsuttu Suomen pisimmäksi (850 m).

Kuva 2: Keravan sijainti

Väkiluvultaan Kerava on Suomen 32. suurin kunta ja pinta-alaltaan viidenneksi pienin. Keravan kokonaispinta-ala on 30,79 km². Keravan väestötiheys onkin maan kunnista kolmanneksi suurin, 1 155 as/km², Helsingin ja Kauniaisten jälkeen.

Keravalla on asukkaita 35 362 (30.6.2015). Väestöstä 0 – 14 vuotiaita on 16,8 %, 15–64 vuotiaita 67,9 % ja yli 64 vuotiaita 15,3 %. Asukkaista lapsia ja nuoria (0 – 28 vuo-

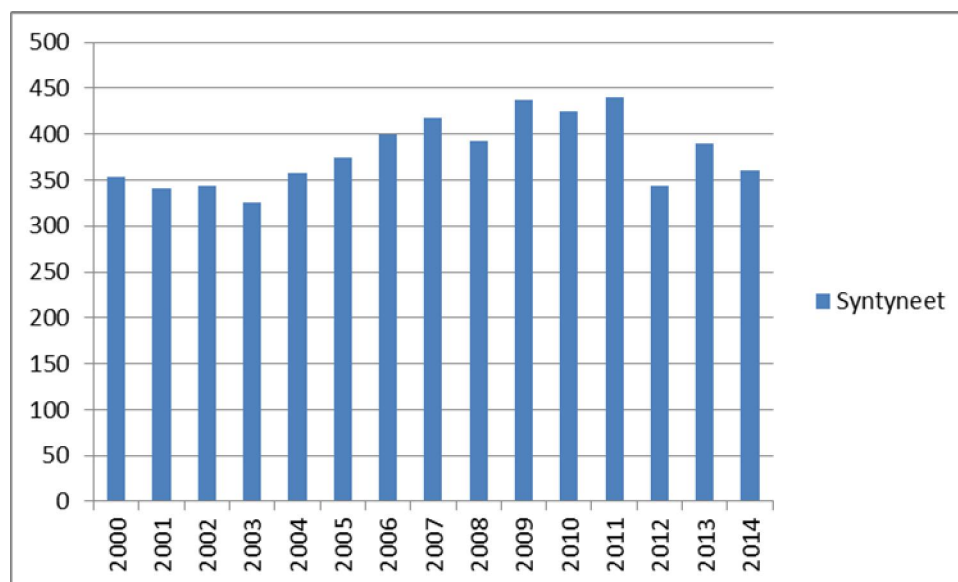
tiaat) on n. 12 220 eli 35 %. Ruotsinkielisten osuus väestöstä on noin 1,2 % ja ulkomaan kansallisuuden omaavia henkilöitä koko väestöstä on n. 5,5 %. (Tilastokeskus, kunnat/kuntatiedot Kerava 2013.) Keravan väestö jatkaa kasvuaan edelleen lähivuosina. Väestöennuste vuodelle 2020 on 38022 keravalaisista. Kerava on osa Helsingin metropolialuetta.

Vuoden 2013 tilastotietojen mukaan suurin osa keravalaisista asuu kerrostaloissa. Noin 61 % Keravan 16 600 asunnosta on kerrostaloasuntoja. Rivi- ja paritaloasuntoja kaikista asunnoista on n. 14 % ja erillisiä pientaloja 25 % asunnoista. Vuoden 2013 tilastojen mukaan ahtaasti keravalaisista asui 8,7 %, mikä on lähellä Järvenpään ja Tuusulan vastaavaa lukemaa. (SotkaNet 2005–2013, 2013.)

4.2 Lapset, nuoret ja perheet Keravalla

4.2.1 Lasten syntyvyys

Vuonna 2013 Keravalla syntyi 390 lasta ja vuonna 2014 vastaavasti 361 lasta. Järvenpäässä vastaava luku on vuoden 2013 mukaan 474 ja Tuusulassa 385 lasta. Yleisin perhemuoto Keravalla on avioliitto. Perheitä Keravalla on yhteensä vuoden 2013 mukaan 9705 eli luku vastaa noin 42 % koko Keravan väestöstä. Yksinhuoltajaperheitä Keravalla on noin 25 % kaikista lapsiperheistä. Yksinhuoltajaperheiden määrä on lähikuntiin verrattuna keskiarvoa korkeampi. (SotkaNet 2005–2013, 2013.) Toimeentulotukea vuonna 2013 lapsiperheistä Keravalla sai 11 % (koko maassa 9 %) ja kodinhoitoapua 2,7 % (koko maassa 1,6 %).

Taulukko 2: Syntyvyystilasto Keravalla 2000 - 2014

4.2.2 Maahanmuuttajat

Ulkomaalaistaustaisten kuntalaisten määrä on kuluneina vuosina kasvanut. Suurimmat ryhmät ovat virolaiset ja venäläiset, joiden määrä on myös kasvanut eniten Keravalla. Tällä hetkellä Keravan väestöstä noin 5,5 % omaa ulkomaalaisen kansallisuuden. Keravalla on pinta-alaan ja asukaslukuun nähden eniten maahanmuuttotauksaisia asukkaita naapurikuntiin verrattuna. Maahanmuuttajien kotoutumisen tueksi on laadittu Keravan kaupungin kotouttamisohjelma, jossa linjataan kotoutumista tukevia ja edistäviä toimenpiteitä. Kotouttamisohjelman yhtenä tavoitteena on varmistaa, että maahanmuuttajataustaisilla keravalaisilla on muiden kaupunkilaisten kanssa yhdenvertaiset mahdollisuudet asua, elää ja toimia Keravalla.

	2011		2012		2013	
	HIö	%	HIö	%	HIö	%
Suomen kansalaiset	32 983	95,5	32 758	95,0	32 992	94,5
Ulkomaan kansalaiset	1 566	4,5	1 733	5,0	1 921	5,5
Ruotsi	25	0,1	28	0,1	27	0,1
Muut pohjoismaat	12	0,0	13	0,0	14	0,0
Viro	556	1,6	704	2,0	848	2,4
Venäjä	201	0,6	196	0,6	191	0,5
Vietnam	100	0,3	106	0,3	107	0,3
Turkki	99	0,3	110	0,3	115	0,3
Thaimaa	89	0,3	87	0,3	92	0,3
Irak	58	0,2	51	0,1	45	0,1
Muut kansalaisuudet	402	1,2	416	1,2	458	1,3
Kansalaisuus tuntematon	24	0,1	22	0,1	24	0,1
Yhteensä	34 549	100	34 491	100	34 913	100

Taulukko 3: Väestön kansallisuudet Keravalla 2011–2013

4.2.3 Varhaiskasvatuseräiset lapset

Vuonna 2009 syntyneiden lasten hyvinvointiselvitys (2014), esioppilaiden haastattelut (2014) ja varhaiskasvatuksen asiakastytyväisyyskyselyn (2015) perusteella voidaan todeta, että varhaiskasvatuseräiset lapset viihtyvät erittäin hyvin Keravalla. Lapset nimesivät mukavina asioina kaverit, erilaiset leikit ja leikkivälineet sekä erilaiset varhaiskasvatuksen toiminnot esim. askartelu, liikunta, musiikki ja retket. Lapset menevät myös mielellään hoitopaikkaan. Kurjina asioina lapset mainitsivat riidat kavereiden kanssa, yksinjäätämisen ja kiusaamisen. Lapsista 93 % kertoo, että heillä on kavereita varhaiskasvatuserässä ja esiopetuksessa. Lapsista 2 % kertoo, että heitä on pelottanut. Pelkoina lapset mainitsevat mm. pimeän pelon, kavereihin liittyvät pelot, itsensä satuttamisen pelko sekä äidin ikävän. Lasten pelot ovat pienentyneet edelliseen 2012 kyselyyn verrattuna.

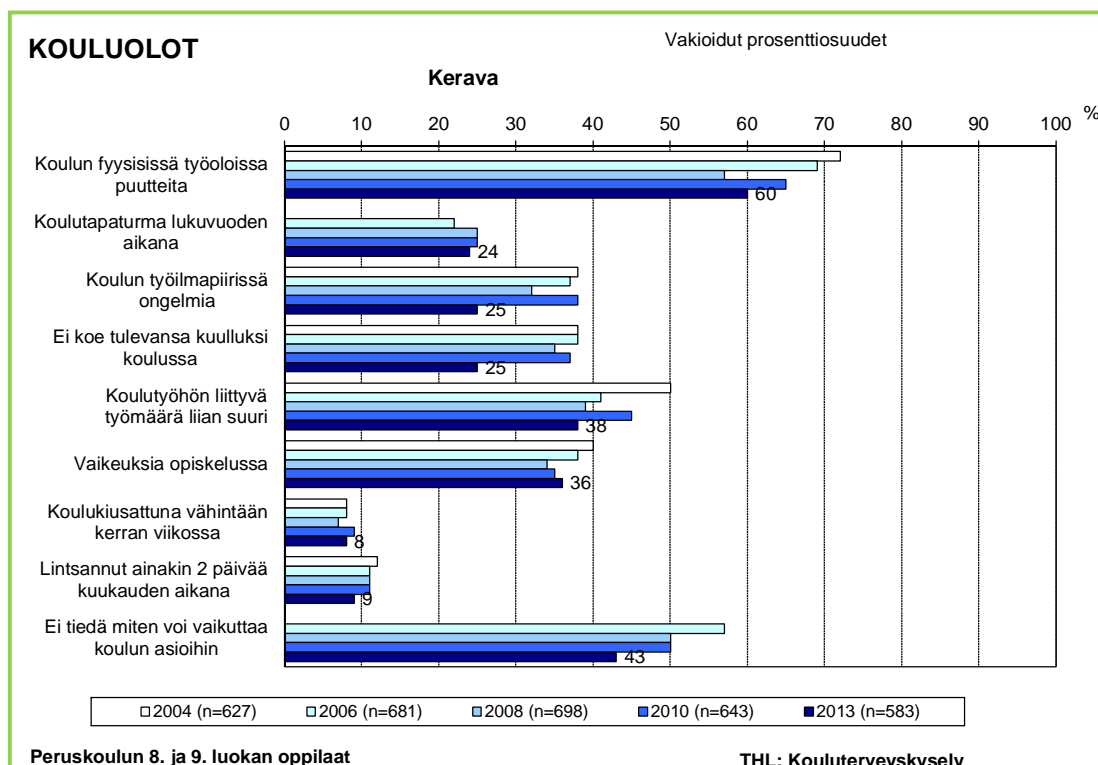
Varhaiskasvatuseräisille lapsille tehtyjen kyselyjen mukaan lapset tulevat hyvin kuuluisiksi päiväkodissa. Peräti 86 % lapsista kokee, että päivähoiton aikuiset kuuntelevat heitä ainakin useimmiten, jos heillä on asiaa. Lasten vanhemmat kokevat, että heidän lapsensa voivat hyvin hoitopaikassa ja he ovat myös itse tervetulleita lapsensa hoitopaikkaan.

Yhteenvetona lapsille ja vanhemmille tehdyistä kyselyistä voidaan todeta, että vanhemmat ja lapset arvioivat varhaiskasvatuksen laatua hyvin positiivisesti. Lapset voivat hyvin, heillä on kavereita ja he tulevat kuulluiksi. Kehittämiskohteeksi nousee lasten toiminnan dokumentointi ja lasten ja vanhempien osallisuus toiminnan suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa.

4.2.4 Kouluikäiset lapset ja nuoret

Keravalla toteutetaan joka toinen vuosi 5. luokkalaisten hyvinvointiselvitys. Vuonna 2014 toteutettuun kyselyyn vastasi 279 oppilasta. Tulosten mukaan suurimmalla osalla 5. luokkalaisista on asiat hyvin. He viihtyvät koulussa ja heillä on ystäviä ja harrastuksia. He viihtyvät kotona, heidän elämäntapansa ovat terveellisiä ja he pitävät terveyttään hyvänä eikä heillä ole huolenaiheita, joista eivät voisi puhua kenellekään. Hyvinvointiselvityksen tulosten mukaan ongelmat kasautuvat usein samoille vastaajille siten, että eri huolet ja oireet korreloivat voimakkaasti keskenään (noin 2 - 4 % vastaajista).

Kouluterveyskysely 8. - 9. luokkalaisille sekä lukion 1 - 2 vuoden opiskelijoille toteutetaan joka toinen vuosi. Kysely kerää tietoa nuorten elinoloista, kouluoloista, koetusta terveydestä, terveystottumuksista sekä opiskeluhuollosta. Kouluterveyskyselyn tulokset tukevat nuorten terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi tehtävää työtä oppilaitoksissa ja kunnissa. Vuoden 2013 kyselyjen tulosten perusteella 8. - 9. luokkalaiset kyselyyn vastanneet oppilaat kokevat, että vuoteen 2010 verrattuna kouluolot ovat parantuneet kaikilla kyselyn osa-alueilla.

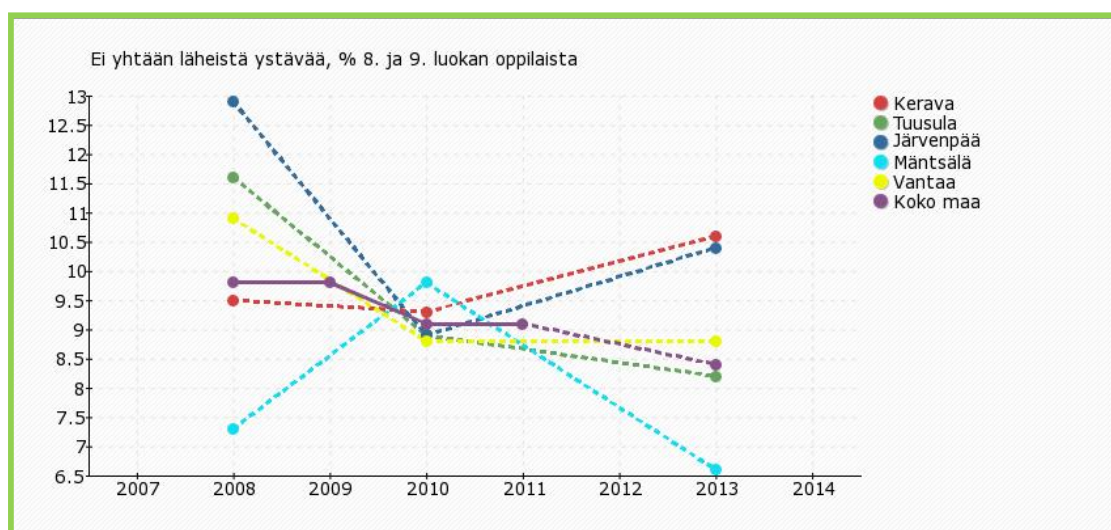
Taulukko 4: Peruskoulun 8. ja 9. luokan oppilaiden kouluolot 2004 - 2013

Vuoden 2013 kyselyssä lukion 1 ja 2 vuoden opiskelijoiden vastauksissa koulutyöhön liittyvä työmäärä koettiin hieman suuremmaksi ja koulun fyysiset työolot hieman huonommiksi kuin vuoden 2010 tuloksissa.

Elinoloihin liittyvistä vastauksista huomataan, että Keravalla 11 % kyselyyn vastanneista 8. ja 9. luokkalaisista ja 8 % lukion opiskelijoista kokee, että heillä ei ole yhtään läheistä ystävää. Lisäksi 66 % 8. ja 9. luokkalaisista ja 71 % lukion 1 ja 2 vuoden opiskelijoista on vastannut, että perhe ei syö yhteistä ateriaa.

Keravalaisista 8. ja 9. luokkalaisista 22 % koki vanhemmuuden puutetta, kun koko maassa vastaavan ikäisestä väestöstä 19 % koki samoin. Vanhemmuuden puute koostuu seuraavista tekijöistä: vanhemmat eivät tunne oppilaan ystäviä, eivät tiedä missä he viettävät viikonloppuillansa, oppilas ei pysty keskustelemaan vanhempiensa kanssa asioistaan, oppilas ei saa kotoa apua kouluvaikeuksiin.

Koulukiusaamista koskevien tulosten mukaan 8 % 8. ja 9.luokkalaisista ja 2 % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista kokee tullessa kiusatuksi koulussa vähintään kerran viikossa. Vuoden 2013 kyselyssä 64 % kokee, että koulukiusaamiseen puututaan aiempaa paremmin. Koko maassa vastaava luku oli 68 %.

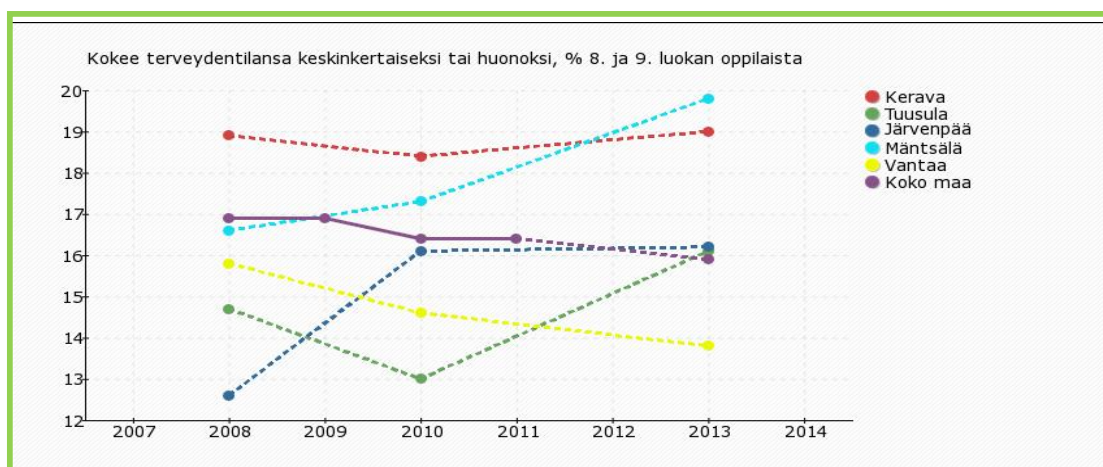

Taulukko 5: Kouluterveyskysely 8. ja 9. luokan oppilaat "Ei yhtään läheistä ystävää"

Vuoden 2013 kouluterveyskyselyn tulosten perusteella vuoteen 2010 verrattuna opiskeluhuollon henkilökunnan vastaanotolle pääseminen on 8. ja 9. luokkaisilla ja lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoilla helpottunut. Tulosten perusteella oppilaat ja opiskelijat pääsevät helpommin tarvitsemansa avun piiriin. Oppilaat ja opiskelijat hakevat nyt apua masentuneisuuteen selvästi enemmän kuin vuoden 2010 kyselyn mukaan.

Keravalaisista 8. ja 9. luokkaisista 19 % kokee terveydentilansa heikoksi tai huonoksi. Koko maan vastaava arvo on 15,9 %. Keravalaisista 8. ja 9. luokan oppilaista 29 % kertoo harrastavansa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa. Fyysisen aktiivisuuden perussuosituksen mukaan 13–18-vuotiaiden tulisi liikkua 1-1½ tuntia päivässä. Suositusten mukaiseen päivittäiseen liikunta-annokseen tulisi sisältyä useita vähintään 10 minuuttia kestäviä reippaan liikunnan jaksoja. Vähintään 3

kertaa viikossa tulisi harrastaa lihaskuntoa, liikkuvuutta ja luiden terveyttä edistävää liikuntaa. (Fyysisen aktiivisuuden suositus kouluikäisille 7 - 18-vuotiaille: Opetusministeriö ja Nuori Suomi ry., 2008, Helsinki.) Koululiikunta yksin ei riitä täyttämään tätä suositusta.

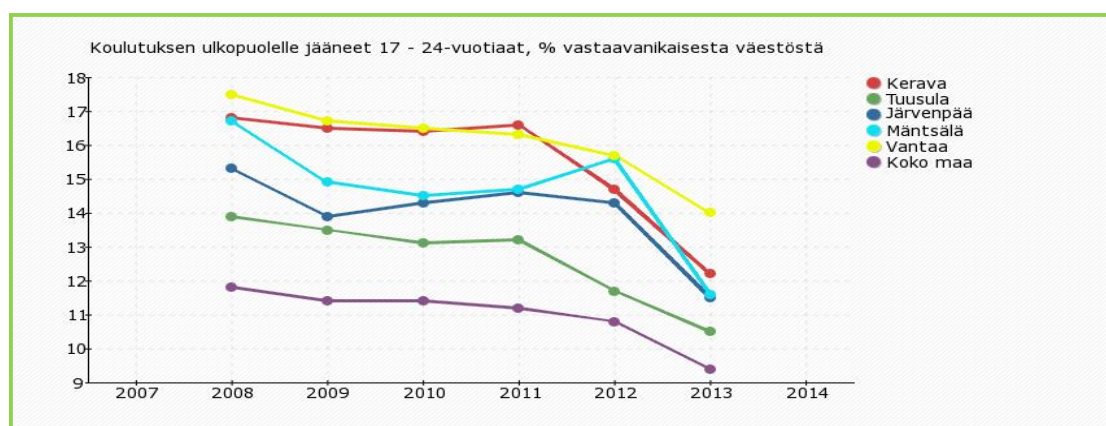

Taulukko 6: Kouluterveyskysely 8. ja 9. luokan oppilaista "Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi"

Keravalaisista 8. ja 9. luokkalaisista 63 % on ilmoittanut vuoden 2013 kouluterveyskyselyssä että ei syö päivittäistä koululounasta. Koko maassa vastaava luku on 34 % ja vertailukunnissa luvut vaihtelevat 40–56 % välillä. Koululounas on terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan yhteydessä muihin elintapoihin. Tupakointi, alkoholin käyttö ja epäterveellisten välipalojen syöminen ovat yhteydessä epäsäännölliseen koululounaan syömiseen. Päivittäin tupakoivat ja säännöllisesti, vähintään kerran kuukaudessa itsensä humalaan juovat nuoret osallistuvat koululounaalle muita harvemmin. Koululounaalle säännöllisesti osallistuvat nuoret nauttivat aamiaisen ja perheen yhteisen iltaterian muita nuoria säännöllisemmin.

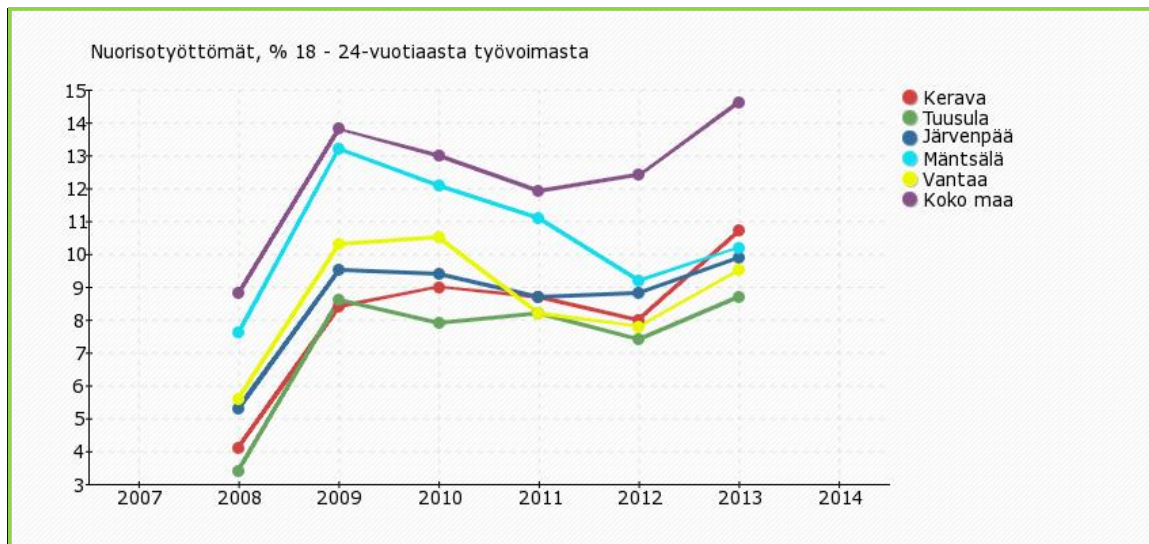
4.2.5 Nuoret aikuiset

Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden 17 - 24 -vuotiaiden osuus on vähentynyt vuosien 2008 - 2013 aikana, mutta silti Keravalla on koko maan keskiarvoa enemmän koulutuksen ulkopuolelle jääneitä nuoria.

Taulukko 7: Vuonna 2013 Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24 - vuotiaat

Kuten valtakunnallisesti, niin myös Keravalla nuorisotyöttömien määrä on ollut viime vuosina nousujohteinen. Vuonna 2013 keravalaisista 18–24 -vuotiaista 11 % oli työttömiä. Toimeentuloa pitkäaikaisesti saaneiden nuorten määrä on myös nousujohteinen. Vuonna 2013 Keravalla sai 4 prosenttia 18–24 vuotiaista pitkäaikaisesti toimeentulotukea

Taulukko 8: Vuonna 2013 Nuorisotyöttömät 18 - 24 – vuotiaat

Keravalla lasten, nuorten ja perheiden tarvitsema ennaltaehkäisevä tuki pyritään järjestämään ensisijaisesti kaupungin peruspalveluja ja elämänhallintaa tukevia verkostoja hyödyntäen. Syksyllä 2015 on käynnistetty mm. nuorten päihde- ja mielenterveyspalvelujen kartoitus. Kasvuoloihin vaikuttaminen sekä lasten ja perheiden tukeminen laadukkailla peruspalveluilla on parasta ennalta ehkäisevää lasten suojelua. Hyvin toimivat lasten ja nuorten palvelut edistävät myös lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun mahdollisuutta onnistua tehtävässään.

4.3 Varhainen puuttuminen varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa yhteistyö vanhempien kanssa on päivittäistä ja perustuu kasvatuskumppanuuteen. Kasvatuskumppanuudenperiaatteiden mukaisesti toteutetaan jokaisen varhaiskasvatuksessa aloittavan perheen kanssa aloitusprosessi, jossa perheiden kanssa käydään aloituskeskustelut kotona, palvelukeskustelut päiväkodin johtajien kanssa sekä sovitaan lapsen tutustumisesta tulevaan hoitopaikkaan.

Pienten lasten hyvinvoinnissa keskeiseen asemaan nousee henkilöstön taito ja kyky huolen puheeksi ottamisessa. Kun huoli lapsen hyvinvoinnista herää, asia otetaan vanhempien kanssa välittömästi esille. Yhdessä keskustellen sovitaan miten asiassa edetään. Tarpeen vaatiessa kutsutaan kokoon asiantuntijaryhmä, jossa edustettuna ovat huoltajien ja ryhmän kasvattajien lisäksi muita asiaan liittyviä asiantuntijoita.

Varhaiskasvatuksessa toimii oma varhaiskasvatuksen perhetyöntekijä, joka on perheiden käytettävissä. Varhaiskasvatuksen perhetyö on matalan kynnyksen ennaltaehkäisevää palvelua. Palvelu on tarkoitettu varhaiskasvatuksen piirissä oleville perheille. Työ on lyhytkestoista, jonka tarkoituksena on löytää ja vahvistaa perheen sisäisiä voimavaroja.

4.4 Oppilas- ja opiskelijahuoltopalvelut

Keravalla oppilas- ja opiskelijahuollon tavoite on edistää lapsen, oppilaan ja opiskelijan kasvun kehityksen ja oppimisen edellytyksiä. Oppilas- ja opiskelijahuollolla edistetään ja ylläpidetään hyvää psyykkistä ja fyysistä terveyttä sekä sosiaalista hyvinvointia. Oppilas- ja opiskelijahuolto toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä ja maksuttomana koko yhteisöä tukevana yhteisöllisenä oppilas- ja opiskelijahuoltona. Tämän lisäksi lapsella, oppilaalla ja opiskelijalla on oikeus yksilökohtaiseen oppilas- ja opiskeluhuoltoon. Oppilas- ja opiskeluhuoltotyötä ohjaavat luottamuksellisuus, kunnioittava suhtautuminen lapseen, oppilaaseen ja opiskelijaan sekä huoltajaan sekä heidän osallisuutensa tukeminen.

Oppilas- ja opiskeluhuolto kuuluu kaikille yksikössä työskenteleville sekä siitä vastaaville viranomaisille. Yksiköllä tulee olla valmiudet tunnistaa ja ennaltaehkäistä lapsen, oppilaan ja opiskelijan terveyttä ja hyvinvointia uhkaavat tekijät. Yksiköt laativat vuosittain opiskeluhuollon suunnitelman osana lukuvuosisuunnitelmaa.

Keravalla oppilas- ja opiskeluhuolto järjestetään monialaisena yhteistyönä kasvatusta ja opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa siten, että siitä muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus. Oppilas- ja opiskeluhuolto toteutetaan yhteistyössä lapsen, oppilaan ja opiskelijan, sekä ottaen huomioon hänen ikänsä ja edellytyksensä, myös hänen huoltajansa kanssa.

Kuva 3: Keravan opiskeluhuollon rakenne

Kuva 4: Yksilöllisen tuen vaihtoehtoja oppilas- ja opiskeluhuollossa

4.5 Vertaissovittelufoorumi VERSO

Keravalla toimii vertaissovittelufoorumin (=VERSO) järjestämä koulusovittelu, johon on koulutettu kaikkien Keravan koulujen oppilaat ja henkilökunta. VERSO-toiminta tuo kasvatusta ja opetusalan ammattilaisille sekä oppilaille ja opiskelijoille ratkaisukeksiä, restoratiivisia kohtaamisen menetelmiä. Restoratiivinen sovittelu tarjoaa vaihtoehtoisen tavan ratkaista oppilaiden keskinäisiä sekä opettajien ja oppilaiden välisiä ristiriitoja koulun arkipäivässä. Sovittelu on selkeä toimintamalli, jonka avulla sovittelijoiksi koulutetut Keravan kaikkien koulujen henkilökunnan jäsenet ja oppilaat auttavat osapuolia itse löytämään ratkaisun ristiriitoihinsa.

Toimintamallin mukaan osapuolet saavat kertoa oman näkemyksensä tapahtuneesta, kuvata tuntemuksiaan ja pohtia eri ratkaisuvaihtoehtoja. Mallia noudattamalla edetään sopimukseen, jonka toteutumista seurataan. Tarkoituksena on vähentää koulujen toimintahäiriöitä koko yhteisön vuorovaikutustaitoja edistämällä. Sovittelulla puututaan mieltä pahoittavaan toimintaan mahdollisimman varhain. VERSO-toimintamalli on Keravalla käytössä KiVa-toiminnan rinnalla.

4.6 Lapsiperheet ja lastensuojelu

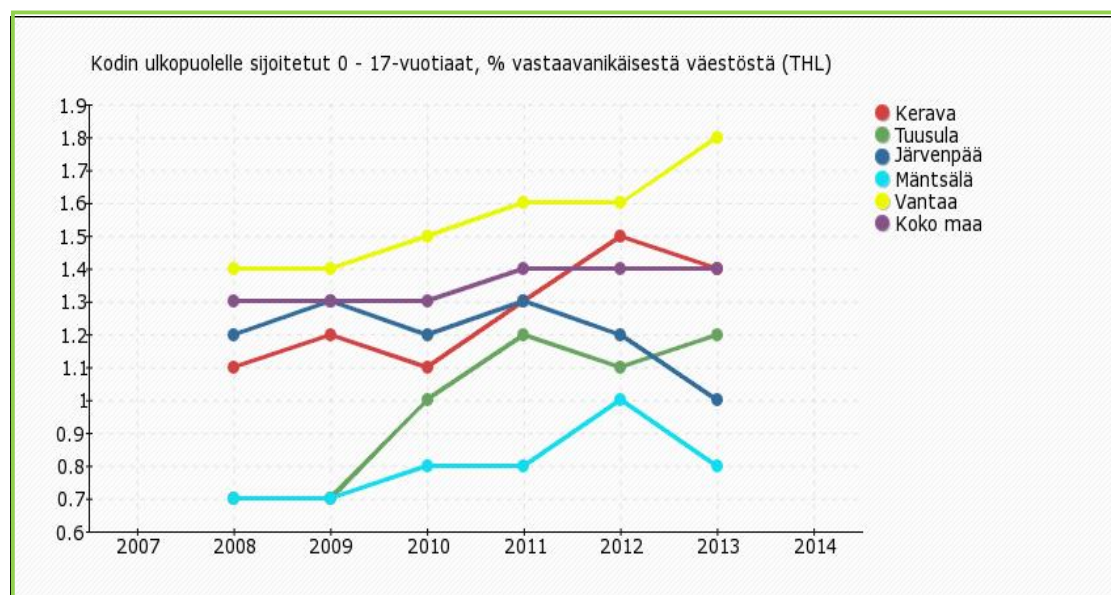
Lapsiperheiden taloudellinen tilanne on hieman heikentynyt 2000-luvun kuluessa Keravalla, mutta oli vuonna 2013 edelleen koko maan tilannetta positiivisempi. Lasten pienituloisuusasteella kuvataan pienituloisiin kotitalouksiin kuuluvien alle 18-vuotiaitten henkilöiden osuuden prosentteina kaikista alueella asuvista alle 18-

vuotiaista henkilöistä. Pienituloisuuden rajana käytetään 60 % suomalaisten kotitalouksien käytettävissä olevan ekvivalentin rahatulon (uudistetulla OECD-skaalalla laskien) mediaanista kunakin vuonna. Vuonna 2013 alle 18-vuotiaista 12,1 prosenttia kuului pienituloisiin kotitalouksiin Keravalla.

Lasten, nuorten ja lapsiperheiden palveluissa korjaavien palvelujen osuus on korostunut viime vuosina. Lastensuojelun avohuollollisten tukitoimien piirissä olevien 0-17-vuotiaiden lasten ja nuorten osuus on kasvanut Keravalla vuodesta 2008 vuoteen 2012 asti. Vuonna 2013 prosenttiosuus on laskenut hieman alle koko maan keskitason. Vuonna 2013 alle 18 -vuotiaista 7 % oli lastensuojelun avohuollollisten tukitoimenpiteiden piirissä

Keravalla on maan keskitasoa vähemmän alle 18-vuotiaita jotka käyttävät kasvatus- ja perheneuvonnan palveluita. Lastensuojelun asiakkaana on Keravalla vuonna 2014 ollut 8,2 % 0-17v. väestöstä. Kodin ulkopuolelle sijoitettuja alle 18 -vuotiaita on suhteellisesti saman verran, kuin koko maassa ja hieman enemmän kuin osassa vertailukunnista. Vuonna 2014 Keravalla oli kodin ulkopuolelle sijoitetuista lapsista 52 % sijoitettu perhehoitoon. Sijaishuollon hoitovuorokausien osalta 50 % hoitovuorokausista oli laitoshoidtoa, 14 % ammatillista perhekotihoitoa ja 36 % perhehoitoa. Keravalla on hoitovuorokausien vertailun mukaan sijoitettu lastensuojelulaitoksiin jonkin verran enemmän kuin vertailukunnissa ja koko maassa.

Keravalaisista alla 18-vuotiaista 3,5 % on saanut sairaalahoitoa mielenterveyden häiriöihin. Koko maan tasolla vastaava luku on 4,4 %.

Taulukko 9: Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0 - 17 -vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä 2013 THL

5. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin kehittämiskohteet 2015–2020

Keravalla Lasten ja nuorten hyvinvointityöryhmä on valinnut lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan kolme toimenpide-ehdotuksia läpileikkaavaa painopistealuetta:

1. Arjen hallinta
2. Osallisuus
3. Yhdenvertaisuus

Painotukset on valittu Keravan kaupungin visioon ja strategiaan sekä kansallisiin ja kansainvälisiin arvo- ja toimintaperiaatteisiin perustuen. Lisäksi on huomioitu nuorten, toimialojen ja nuorisotakuutyöryhmän pajaritöskentelyissä esiin nostamat teemat.

Lasten ja nuorten hyvinvointityöryhmä on työstänyt valittuja ehdotuksia ja laatinut niistä tämän ohjelman toimenpide-ehdotukset lasten ja nuorten palvelujen parantamiseksi ja kehittämiseksi ajatellen. Valittujen kehittämiskohtien tavoitteena on suunnata kunnan eri hallintokuntien, luottamushenkilöiden ja työntekijöiden toimintaa ja yhteistyötä lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi.

Lasten ja nuorten hyvinvointi on kaikkien asia. Yhteistyön tulisi ulottua kaupungin oman toiminnan lisäksi koko kaupungin toimijaverkostolle. Seurakunnan, kansalaisjärjestöjen, yhdistysten, yrittäjien, vanhempien, ja muiden yhteistyökumppaneiden toiminta ja tuki on ensiarvoisen tärkeää lasten ja nuorten hyvinvoinnin turvaamiseksi ja sen eteen tehtävän työn onnistumiseksi.

5.1 Arjen hallinta

Perhetyö on keskeisessä roolissa ennaltaehkäistäessä lasten, nuorten ja perheiden kohtaamia haasteita.

Toimenpiteet:

- perhetyön hallintokuntarajat ylittävän verkoston luominen Keravalle (neuvolan perhetyö, kotipalvelu, varhaiskasvatuksen perhetyön, koulun perhetyön mallit, kolmas sektori)
- perhetyön tiivis yhteistyö ja työparityöskentely -toimintamallin kehittäminen Keravalle peruspalveluihin
- matalan kynnyksen lapsiperheiden kotipalvelun lisääminen. Tarjotaan matalan kynnyksen perhepalveluita mm. avointa kerhotoimintaa ja leikkipuistotoimintaa
- vertaistukiryhmien perustamisen kautta vahvistetaan vanhemmuutta ja arjen hallintaa

VASTUUTAHO:

Kasvatus- ja opetuspalveluidentoimiala ja Sosiaali- ja terveystieteiden toimiala

Matalan kynnyksen palvelujen järjestämisen tavoitteena on tarjota helposti lähestyttäviä, kaikille lapsille ja nuorille avoimia palveluja.

Toimenpiteet:

- kehitetään kodin- ja koulun välisiä toimintatapoja vanhemmuuden tukemiseksi.
- tiivis yhteistyö eri palvelujen tuottajien kesken mm. Nuorten Pysäkki (mielen-terveys- ja päihdepalvelut 13 -18 -vuotiaille nuorille), Nuorten työpaja Jenga (alle 25 -vuotiaille nuorille aikuisille) ja ohjaamo.
- maksuttomien vapaa-ajan toimintojen tarjoaminen; harrastuksia ja kulttuuri- palveluja lapsille ja nuorille. Yhteistyötä kolmannen sektorin kanssa tiivistetään.
- lisätään tiedottamista lasten ja nuorten palveluista asianosaisille.
- ohjaamon toiminnan juurruttaminen Keravalla
- etsivän nuorisotyön vakinaistamista Keravalla

Ohjaamon palvelut on suunnattu ensisijaisesti 16–29 -vuotiaille nuorille. Ohjaamosta nuori voi saada tarpeidensa mukaan muun muassa henkilökohtaista ohjaamista, neuvontaa, urasuunnittelupalvelua, lomakkeiden täyttöapua, ongelmien selvittelyä yhdessä etsivän nuorisotyöntekijän kanssa. Ohjaamossa nuorilla on mahdollisuuksia saada myös terveydenhoitajan-, psykologin- ja lääkärin palveluja.

VASTUUTAHO:

Kasvatus- ja opetuspalveluiden toimiala
Sosiaali- ja terveydenpalveluiden toimiala
Vapaa-aikapalveluiden toimiala.

5.2 Lasten ja nuorten osallisuus

Lasten ja nuorten osallisuus on mahdollisuutta vaikuttaa ja kokea olevansa osa yhteisöä - lähiympäristöään, kouluaan tai harrastusryhmäänsä. Päiväkodissa tuetaan lasten sosiaalisten suhteiden muodostumista ja ryhmäytymistä niin, että lapsi kokee kuuluvansa yhteisöön ja on sen täysivaltainen jäsen.

Lapset ja nuoret ovat vuorovaikutuksessa muiden kanssa ja osallistuvat omien kykujensä mukaan toiminnan ideoimiseen, suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin.

Lapsia ja nuoria kuullaan ja heillä on käytössään erilaisia osallistumisen väyliä, suoria ja edustuksellisia.

Toimenpiteet:

- Keravalle laaditaan lasten ja nuorten osallisuusmalli, joka huomioidaan / jota toteutetaan kaikilla toimialoilla.
- Osallisuusmalli luo selkeän kuvan lasten ja nuorten vaikutusmahdollisuuksista.
- Osallisuus- ja vaikuttamismahdollisuuksista tiedotetaan aktiivisesti.

- Kehitetään eri toimijoiden sekä kolmannen sektorin edustajien kanssa onnellista Keravaa ja lasten ja nuorten vaikuttamismahdollisuuksia.
- Mahdollistetaan lapsille ja nuorille vuoropuhelu päättäjien kanssa järjestämällä yhteisiä tapaamisia. Kehitetään lasten ja nuorten mahdollisuuksia vaikuttaa ja osallistua helppojen väylien kautta eli ottamalla lapset ja nuoret mukaan keskusteluun, työryhmiin ja lautakuntiin.
- Oppilaskuntatoimintaa kehitetään ja yhteistyötä nuorisovaltuuston kanssa parannetaan.
- Lapset ja nuoret otetaan mukaan heitä koskevien asioiden valmisteluun ja käsittelyyn jo ennen kuin ne viedään lautakuntien esityslistalle. Lisäksi lapsia ja nuoria koskevien asioiden päätöksenteosta tiedotetaan nuorisovaltuustoa.
- Esiopetuksessa otetaan käyttöön lasten kuulemiseen ja päätöksentekoon osallistava toimintatapa.
- Päiväkoteihin sovitaan vertaissuhteita ja sosiaalisia taitoja kehittävä arviointimenetelmä

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain voimaantulon myötä oppilaiden ja huoltajien osallisuus sekä yksilökohtaisessa että yhteisöllisessä opiskeluhuoltotyössä korostuu.

Uudistuneiden opetussuunnitelman perusteiden mukaan oppilaiden osallisuus ja kuulluksi tuleminen tulee huomioida.

VASTUUTAHOT:

Kasvatuksen- ja opetuspalveluiden toimiala
Vapaa-aikapalveluiden toimiala

5.3 Yhdenvertaisuus

Yhdenvertaisuus on lapsille ja nuorille tarjottavien palveluiden perusta. Huolehditaan, että alueellinen tasa-arvo lasten ja nuorten palveluiden tuotannossa toteutuu. Puututaan lapsiin ja nuoriin kohdistuvaan syrjintään. Kiinnitetään huomiota toisen kunnioittamiseen. Ylläpidetään jo olemassa olevia maahanmuuttajille suunnattuja palveluita ja tukirakenteita.

Toimenpiteet:

- oppilaitosten tasa-arvosuunnitelmien laatiminen
- unelmien kaupungin suunnittelu: kaupunkiympäristön ja kävelykadun elävöittäminen ja kehittäminen lasten ja nuorten näkökulmasta.
- esteettömästä ja turvallisesta liikkumisesta ja kaupunkiympäristöstä huolehtiminen.

VASTUUTAHOT:

Kaikki toimialat yhdessä

6. Suunnitelman arviointi ja seuranta

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman arviointi ja seuranta on osa kaupungin toiminnan ohjauksen kokonaisprosessia. Kaupunginvaltuusto seuraa ja arvioi hyvinvointisuunnitelman toteutumista vähintään kerran valtuustokauden aikana. Lisäksi lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa asetettuja tavoitteita ja toimenpiteitä seurataan ja raportoidaan toimialojen vastuualueiden tilinpäätösten yhteydessä kasvat- tus- ja opetuspalveluiden, sosiaali- ja terveystalouden sekä vapaa-ajanpalveluiden osalta.

Kaupunginvaltuusto ottaa hyvinvointisuunnitelman tavoitteet huomioon kunkin vuoden talous- ja toimintasuunnitelmassa. Hyvinvointisuunnitelman seuranta koordinoi lasten ja nuorten palvelujen kehittämisestä vastaava yhteistyöryhmä. Työryhmässä tarkennetaan hyvinvointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet konkreettiselle tasolle vuosittain. Yhteistyöryhmän tehtävät on määritelty kaupunginjohtajan päätöksessä työryhmän asettamisesta.

Yhteistyöryhmän toimesta lasten ja nuorten hyvinvointia kuvaavia indikaattoreita kehi- tetään edelleen osana kaupungin hyvinvointikertomusta. Indikaattoreiden avulla on tärkeä saada tietoa väestörakennetta, sosioekonomista taustaa ja terveyttä sekä pal- velujen toimivuutta kuvaavista muutoksista ja nykytilasta. Lasten ja nuorten yksi tär- keimmistä tiedonlähteistä on säännöllisesti toteutettava kouluterveyskysely. Palvelui- den toteutumisesta raportoidaan kvarttaalikeskusteluissa kaupunginjohtajan kanssa neljästi vuodessa sekä raportoidaan osavuosikatsauksessa ja tilinpäätöksessä.

Keravan kaupungissa toiminnan suunnittelu toteutetaan palvelujenjärjestämssuunni- telman kautta. Palvelujenjärjestämssuunnitelmaan kirjataan toiminnan toimenpiteet ja taloudelliset edellytykset.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman toteutumista seurataan myös toimialoilla erikseen. Toimialoilla tavoitteet ja toimenpiteet asetetaan niin, että niiden avulla las- ten ja nuorten hyvinvoinnille asetetut yhteiset tavoitteet ja toimenpiteet voidaan to- teuttaa. Yhteistyötä tehdään asiakasnäkökulmasta niin, että lasten ja perheiden arki olisi mahdollisimman yhtenäinen.

Lasten ja nuorten hyvinvointia seurataan myös toimialojen teettämässä asiakasky- selyissä. Koulujen oppilaskunnat sekä kaupungin nuorisovaltuusto on otettu mukaan paitsi laatimaan hyvinvointisuunnitelmaa niin myös seuraamaan sen toteutumista. Nuorisovaltuustolla on oma edustajansa lasten ja nuorten hyvinvointityöryhmässä.

7 Lähteet

- FINLEX <http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1991/19910060>
Indikaattoripankki SOTKANet. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos.
<http://uusi.sotkanet.fi/portal/page/portal/etusivu>
- Keravan hyvinvointikertomus 2015.
Keravan kaupunkistrategia 2020; Perusteluaineisto 26.2.2014.
<http://www.kerava.fi/kerava-info/Documents/Keravan%20kaupungin%20strategia%202020.pdf>
- Keravan kaupungin tilastokirja 2013. <http://www.kerava.fi/kerava-info/Documents/PDF%202013.pdf>
- Keravan kaupungin kotouttamisohjelma 2013–2017.
<http://www.kerava.fi/palvelut/Documents/Keravan%20kaupungin%20kotouttamisohjelma%202013.pdf>
- Kouluterveys 2013: Keravan kuntaraportti. Stakes. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus, Helsinki.
- Lapsen hyvä elämä. Toimintalinjaus 2015. Lastensuojelun Keskusliitto. 2004. Saatavana myös: <http://www.lskl.fi/files/132/kgS2xmQ5.pdf>
- Lapsiasiainvaltuutettu – Lapsen oikeudet. <http://lapsiasia.fi/lapsen-oikeudet/>
- Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2012–2015.
<http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2012/liitteet/OKM06.pdf>
- Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman laadinta kunnissa; Opas lakisääteisen suunnitelman laadintaan Osa 1. Suunnitelman valmistelu.
Kuntaliitto 2008
- Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman laadinta kunnissa; Opas lakisääteisen suunnitelman laadintaan Osa 2. Suunnitelman seuranta ja arviointi.
Kuntaliitto 2009
- Mannerheimin Lastensuojeluliiton Keravan yhdistys: <http://www.mll-kerava.fi>
- Tilastokeskus. <http://www.stat.fi/>

Liite 1: YK:n lapsenoikeuksien sopimuksen osat

Sopimuksen artikkelit tiivistetysti:

Lapsen osallistumisoikeudet (artikkelit 3, 12, 13, 16, 17, 27 ja 31)

Lapsella on ikänsä ja kehitystasonsa mukainen oikeus osallistua itseään koskevaan päätöksentekoon ja yhteiskuntapolitiikkaan. Lapsen etu on ensisijaisesti otettava huomioon kaikessa sosiaalihuollon, tuomioistuinten, hallintoviranomaisten ja lainsäädäntöelinten lasta koskevissa toimissa. Lapsella on oikeus tulla kuulluksi ja hänelle on varattava tilaisuus esittää mielipiteensä, vaikka päätösvalta onkin aikuisilla. Lapsen mielipide on otettava vakavasti huomioon tehtäessä häntä koskevia ratkaisuja. Lapselle on turvattava hänen sosiaalisen kehityksensä kannalta riittävät elinolosuhteet. Hänelle on annettava myös mahdollisuus ilmaista näkemyksensä elinolostaan ja ympäristöstään. Lapsella on oikeus osallistua kulttuurielämään ja harrastaa taitoja. Hänellä on oikeus myös ikänsä mukaiseen leikkimiseen ja virkistystoimintaan sekä lepoon ja vapaa-aikaan. Osallistumisoikeuksiin kuuluu myös, että lapsi saa vapaasti hakea, vastaanottaa ja levittää kaikenlaista tietoa ja ajatuksia. Lapsi tarvitsee oikeaa, kehitystasoonsa soveltuvaa tietoa, jotta hän pystyisi käyttämään oikeuksiaan. Toisaalta lapsella on myös oikeus suojata itseään koskevia tietoja.

Lapsen oikeus osuuteen yhteiskunnan voimavaroista (artikkelit 4, 5, 6, 9, 18, 20, 23, 24, 27, 28, 29, 30 ja 33)

Lapsen taloudelliset, sosiaaliset ja sivistykselliset oikeudet on varmistettava. Lapselle taataan kehittymismahdollisuudet mahdollisimman täysimääräisesti. Koulutuksen tulee pyrkiä edistämään ystävyyttä eri etnisten, kansallisten ja uskontoryhmien välillä. Lapsella on oikeus säännölliseen ja häiriöttömään opetukseen. Lapsella on oikeus nauttia omasta kulttuuristaan ja harjoittaa uskontoaan. Ruumiillisesti ja henkisesti vammaisten lasten tulisi saada nauttia täysipainoisesta ja hyvästä elämästä ja voida osallistua aktiivisesti yhteisönsä toimintaan. Lapsilla on oikeus nauttia parhaasta mahdollisesta terveydentilasta, sairaanhoidosta ja kuntoutuksesta. Perusterveydenhuolto on painopistealueena ja siinä on huomioitava mm. riittävän ravintopitoisen ruoan saanti. Lapsiperheitä on tuettava itsenäiseen selviämiseen. Vanhempien ja muiden huoltajien vastuuta, oikeuksia ja velvollisuuksia tarjota lapselle neuvoja ja ohjausta lapsen tunnustettujen oikeuksien käyttämiseen kunnioitetaan.

Lapsen suojeleminen (artikkelit 3, 17, 18, 19, 20, 25, 34, 35, 36 ja 39)

Lasta on suojeltava kaikenlaiselta ruumiilliselta ja henkiseltä väkivallalta ja pahoinpitelyltä. Tämän lisäksi lasta suojellaan kaikilta seksuaalisen riiston muodoilta, laiminlyönniltä, huumausaineiden ja psykoaktiivisten aineiden luvattomalta käytöltä, julmalta ja halventavalta rangaistukselta sekä välinpitämättömältä kohtelulta. Mikäli lapsi on joutunut laiminlyönnin tai hyväksikäytön kohteeksi tai joutunut muuhun traumaattiseen tilanteeseen, on ryhdyttävä toipumista edistäviin toimiin. Jos lapsi on ilman perheen turvaa tai ei ole hänen etunsa mukaista olla perhepiirissä, hänellä on oikeus erityiseen suojelemaan ja tukeen. Lapsella on oikeus hänelle annetun hoidon ja sijoitusolosuhteiden ajoittaiseen tarkistamiseen.

Liite 2: Kuntien palveluja ohjaavat lait ja muut säännökset

Lakeja ja asetuksia voi tarkastella tarkemmin Internetissä <http://www.finlex.fi/fi/>.

PALVELUKOKONAISUUS	PALVELUN JÄRJESTÄMISTÄ OHJAAVA LAKI	LAIN VOIMAANTULO
Kasvatus- ja opetustoimen palvelut	Laki lasten päivähoidosta	1973/1.8.2015
	Laki lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta	1996
	Perusopetuslaki	1998/628
	Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014	22.12.2014
	Lukiolaki	1998/287
	Laki ammatillisesta peruskoulutuksesta	1998
	Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta	1986
	Lastensuojelulaki (koulukuraattori ja psykologitoiminta)	2007
	Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki	30.12.2013/287
	Valtioneuvoston asetus perusopetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta	422/2012
Sosiaali- ja terveystoimen palvelut	Lastensuojelulaki	2007
	Sosiaalihuoltolaki	2015
	Avoliittolaki	1929
	Isyyslaki	1975
	Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta	1983
	Laki lapsen elatuksesta	1975
	Laki tapaamisoikeutta koskevan päätöksenteon täytäntöönpanosta	1996
	Laki omaishoidon tuesta	2005
	Päihdehuoltolaki	1986
	Laki päihtyneiden käsittelystä	1973
	Lastensuojelulaki	2007
	Mielenterveyslaki	1990
	Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista	2000
	Laki yksityisistä sosiaalipalveluista	2011
	Laki lapsen hoitotuesta	1969
	Kansanterveyslaki	1972
	Laki potilaan asemasta ja oikeuksista	1992
	Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista	1987
	Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta	2011
	Terveydenhuoltolaki (pykälä 53 Hoitoon pääsy lasten ja nuorten mielenterveyspalveluissa)	2010
Vapaa-aikatoimen palvelut	Nuorisolaki	2006
	Liikuntalaki	1998
	Kirjastolaki	1998
	Museolaki	1992
	Laki kuntien kulttuuritoiminnasta	1992
	Laki taiteen perusopetuksesta	1998
Kaupunkitekniikan palvelut	Maankäyttö- ja rakennuslaki	1999
	Laki asunto-olojen kehittämisestä	1985
	Kuluttajansuojalaki	1978
	Kuluttajaturvallisuuslaki	2011
Muita lakeja, jotka koskevat eri palveluja	Rikosrekisterilaki	1993
	Järjestyslaki	2003
	Laki kehitysvammaisten erityishuollosta	1977
	Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista	1992
	Laki kotoutumisen edistämisestä	2010
	Ulkomaalaislaki	2004
	Laki kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta	2011

Liite 3: Keravan kaupungin lapsia ja nuoria koskevat suunnitelmat ja ohjelmat

- 1. Varhaiskasvatussuunnitelma**
- 2. Opetussuunnitelmat:**
 - **Esiopetuksen opetussuunnitelma**
 - **Perusopetuksen opetussuunnitelma**
 - **Lukiokoulutuksen opetussuunnitelma**
- 3. Kolmiportaisen tuen malli**
- 4. Aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma**
- 5. Kestävän kehityksen suunnitelma**
- 6. Kansainvälisyyskasvatuksen suunnitelma**
- 7. Maahanmuuttajataustaisten kasvatusta ja opetus Keravalla (valmisteilla päivitys)**
- 8. Tieto- ja viestintätekniiikan opetuskäytön suunnitelma**

Yllä olevat suunnitelmat löytyvät osoitteesta:

<http://www.kerava.fi/palvelut/kasvatusopetus-ja-koulutus/kasvatusja-opetustoimi/suunnitelmat>

Liite 4: Oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukainen suunnitelma opiskeluhoollon palveluiden järjestämisestä

1) Opiskeluhoollon tavoitteet ja paikallisen toteuttamistavan keskeiset periaatteet

Keravalla oppilas- ja opiskeluhoollon tavoite on edistää lapsen, oppilaan ja opiskelijan kasvun kehityksen ja oppimisen edellytyksiä. Oppilas- ja opiskeluhoollolla edistetään ja ylläpidetään hyvää psyykkistä ja fyysistä terveyttä sekä sosiaalista hyvinvointia.

Oppilas- ja opiskeluhoollon toteutetaan ennaltaehkäisevänä ja maksuttomana koko yhteisöä tukevana yhteisöllisenä oppilas- ja opiskeluhoollona. Tämän lisäksi lapsella, oppilaalla ja opiskelijalla on oikeus yksilökohtaiseen oppilas- ja opiskeluhooltoon. Oppilas- ja opiskeluhoollotyötä ohjaavat luottamuksellisuus, kunnioittava suhtautuminen lapseen, oppilaaseen ja opiskelijaan, huoltajaan sekä heidän osallisuutensa tukeminen.

Oppilas- ja opiskeluhoollon kuuluu kaikille yksikössä työskenteleville sekä siitä vastaville viranomaisille. Yksiköllä tulee olla valmiudet tunnistaa ja ennaltaehkäistä lapsen, oppilaan ja opiskelijan terveyttä ja hyvinvointia uhkaavat tekijät.

Keravalla oppilas- ja opiskeluhoollon järjestetään monialaisena yhteistyönä kasvatus- ja opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa siten, että siitä muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus. Oppilas- ja opiskeluhoollon toteutetaan yhteistyössä lapsen, oppilaan ja opiskelijan, sekä ottaen huomioon hänen ikänsä ja edellytyksensä, myös hänen huoltajansa kanssa.

Oppilas- ja opiskeluhoollon palveluita ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä terveydenhoitopalvelut. Palveluja tarjotaan Keravalla lain edellyttämässä määräajassa.

Yksikön henkilökunta tiedottaa oppilaita, opiskelijoita ja huoltajia oppilas- ja opiskeluhoollon palveluista.

Oppilas- ja opiskeluhoollon tavoitteet, tehtävät ja toteuttamisen periaatteet muodostavat Keravalla esiopetuksesta toisen asteen koulutukseen ulottuvan jatkumon. Oppilas- ja opiskeluhoollon monialaisen yhteistyön rakenteita, muotoja ja toimintatapoja arvioidaan ja kehitetään eri yhteistyötahojen kanssa jatkuvasti.

2) Arvio opiskeluhoollon kokonaistarpeesta, käytettävissä olevista opiskeluhoollon palveluista ja avustajapalveluista sekä tuki- ja erityisopetuksesta

Yksikkökohtaisissa oppilas- ja opiskeluhoollon suunnitelmissa on määritelty käytettävissä olevat oppilas- ja opiskeluhoollon palvelut. Keravalla oppilas- ja opiskeluhoollon palveluja

toteuttavat vastaava kuraattori sekä neljä koulukuraattoria. Näiden lisäksi esiopetuksessa toimii perhetyöntekijä, joka vastaa kuraattoripalveluista esiopetuksen osalta. Psykologipalveluista vastaavat viisi psykologia, perheneuvolan psykologit sekä sosiaali- ja terveystoimen lapsipsykologi. Terveystoimien palveluista vastaavat varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle lääkärit, terveydenhoitajat sekä neuvolan terveydenhoitajat.

Kaikissa yksiköissä on käytössä tarpeen mukaisesti avustajapalveluja sekä tuki- ja erityisopetusta.

3) Toimet, joilla vahvistetaan yhteisöllistä opiskeluhoitoa ja opiskelijoiden varhaista tukea

Keravalla toteutetaan oppilas- ja opiskeluhoitoa lain mukaan ja vahvistetaan näin yhteisöllistä opiskeluhoitoa ja opiskelijoiden varhaista tukea. Yksikkökohtaisissa oppilas- ja opiskeluhuoltosuunnitelmissa kuvataan arvio koulun oppilashuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhuoltopalveluista. Näitä ovat terveydenhuolto- sekä psykologi- ja kuraattoripalvelut. Arviossa otetaan huomioon oppilashuollon seurannassa, kehittämisessä ja toteuttamisessa vaadittava opetushenkilöstön ja oppilashuollon palveluiden asiantuntijoiden työpanos. Arviossa hyödynnetään monipuolisesti lasten ja nuorten terveyttä ja hyvinvointia sekä elinoloja koskevaa seurantatietoa. Lisäksi huomioidaan koulu yhteisön ja -ympäristön tarpeet, asuinalueen erityispiirteet sekä tehostettua ja erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden määrä koulussa. Arvion valmistelussa otetaan huomioon myös oppilailta ja huoltajilta sekä opetus- ja oppilashuoltohenkilöstöltä saatava tieto. Suunnitelmassa kuvataan lisäksi:

- opiskeluhuollon palveluiden järjestäminen kunnassa, yhteistyö, vastuut ja työnjako eri toimijoiden kesken
- opiskeluhuollon organisointi
- opiskeluhuollon palveluiden kohdentaminen yksittäisiin oppilaisiin, koulu yhteisöön ja yhteistyöhön liittyviin tehtäviin sekä oppilashuollon kehittämiseen ja seurantaan.

4) Tiedot suunnitelman toteuttamisesta, seurannasta sekä opiskeluhuollon laadunarvioinnista

Esiopetusta antavilla päiväkodeilla, kouluilla, Keravan lukiolla ja aikuislukiolla on lukuvuosisuunnitelmiin kirjattu oppilas- ja opiskeluhuollon toteuttamisen periaatteet. Lukuvuosisuunnitelmien arvioinnin yhteydessä arvioidaan myös opiskeluhuollon toteutuminen. Koko kaupungin tasoinen oppilas- ja opiskeluhuollon arviointi tapahtuu opiskeluhuollon tiimissä, monialaisessa Keravan opiskeluhuollon ohjausryhmässä sekä Lasten- ja nuorten hyvinvointityöryhmässä. Oppilas- ja opiskeluhuollon omavalvontaa tehdään arviointi-iltapäivissä, henkilökunnalle suunnattujen kyselyiden ja oppilas- ja huoltajakyselyiden kautta.

Liite 5: Lastensuojelulain mukainen suunnitelma lastensuojelun järjestämisestä ja kehittämisestä (Valmisteilla)